

Гавриловська К.П. Психологічні особливості осіб, що живуть у ситуації домашнього насильства // Education and science of today: intersectoral issues and development of sciences: Collection of scientific papers «ΛΟΓΟΣ» with Proceedings of the I International Scientific and Practical Conference (Vol. 3), Cambridge, March 19, 2021. Cambridge-Vinnytsia: P.C. Publishing House & European Scientific Platform, 2021. P. 153-154. ISBN 978-617-7991-21-1.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСІБ, ЩО ЖИВУТЬ У СИТУАЦІЇ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Гавриловська Ксенія Петрівна

ORCID ID: 0000-0001-5919-6421

кандидат психологічних наук, доцент

доцент кафедри соціальної та практичної психології

Житомирського державного університету імені Івана Франка

Україна

Проблема насильства в родині є однією з найбільш актуальних у нашій країні. Із року в рік кількість повідомлень про випадки домашнього насильства залишається стабільно високою. Проте набагато більшою є кількість інцидентів, які лишаються поза межами статистики, поза увагою правоохоронних органів, - через те, що про них ніхто не повідомляє. Домашнє насильство може тривати роками: за зачиненими дверима, високими парканами, поряд із нами і непомітно для оточення. Ця ситуація надзвичайно «вигідна» для кривдника, адже його ніхто не зупиняє. Але чому мовчать постраждалі особи? Чому перешкоджають втручання поліції? Чому забирають уже подані в правоохоронні органи заяви? Що змушує людину залишатися в насильницьких стосунках попри ризик утрати фізичного та психічного здоров'я, та, навіть, життя?

Однією з основних причин є превентивна робота кривдника з постраждалою особою з метою позбавити її здатності опиратися деструктивному впливу, захищати себе, шукати допомоги. Цей процес має назву «віктимізація» і передбачає перетворення людини в «жертву» [1].

Основні методи віктимізації: ізолювання «жертви» від будь-яких джерел суспільної підтримки та узалежнення від кривдника; концентрація уваги на

власній життєвій ситуації; виснаження, змученість постраждалої особи заради послаблення її фізичної й психічної опірності; погрози, що викликають страх і втрату надії; періодичне виявлення поблажливості – щоб залишити дешицю надії; демонстрація «всемогутності», що переконує жертву в даремності її опору; деградація (призводить до того, що чинення опору починає видаватись постраждалій особі загрозливим для почуття власної гідності, ніж капітуляція); примушування до виконання простих вимог, що формує в постраждалої особи навички слухняності.

Є різноманітні причини, що уможливають процес віктимізації: соціальні (нерівномірний розподіл влади, ресурсів, можливостей, продуктивної та непродуктивної праці; безкарність кривдників; звинувачення «жертв»; ризик стигматизації; очікувана реакція соціуму; традиційні цінності; страх самотності); релігійні (домашнє насильство часто маніпулятивно виправдовують цитатами із релігійних книг), психологічні (життєві сценарії, які містять насильство; феномен «віра в справедливий світ»).

Віра у справедливий світ [2] – це когнітивне припущення, ніби дії людини завжди призводять до справедливих наслідків для цієї людини. Проблема в тому, що людина, яка вірить у справедливий світ, припускає існування космічної справедливості та/або долі, що забезпечують покарання лише тим, хто його заслуговує. І тому виникає ілюзія, ніби всі постраждалі від домашнього насильства чимось це заслужили (своїми діями, словами, думками, за що і отримують «кармічне покарання»). Як наслідок, виникає віктимблеймінг (перекладання провини за насильство на «жертву»). Людина залишається в насильницьких стосунках із абсолютною переконаністю у власній винуватості і відсутності права на опір насильству.

Таким чином, проблема перебування в насильницьких стосунках потребує комплексного підходу до її вирішення.

Список використаних джерел:

1. *Методичний посібник для фахівців, які впроваджують корекційні програми для осіб, які вчинили насильство в сім'ї.* (2011). Київ: ОБСЄ.
2. Lerner, Melvin J. (1980). *The Belief in a Just World: A Fundamental Delusion.* Perspectives in Social Psychology. New York: Plenum Press..